

расчетной стоимостью остатка полуфабрикатов», «Разница между фабрично-заводской себестоимостью и расчетной стоимостью остатка готовых изделий», «Разница между фабрично-заводской себестоимостью и расчетной стоимостью на товары, отгруженные и выполненные работы». В пассиве статьи с аналогичными наименованиями объединялись в раздел «Регулирующие статьи». Кроме перечисленных статей в баланс включались два резерва: «Резерв разниц между себестоимостью и отпускными ценами на остаток готовых изделий», «Резерв на покрытие конъюнктурных разниц на материалы в незавершенном производстве». Конечно, нельзя утверждать, что правила формирования бухгалтерского баланса в советской России полностью соответствовали положениям теории органического баланса, но элементы этой теории прослеживаются. Более того, можно видеть, что отдельные статьи баланса свидетельствуют о том, что советские законодатели разработали правила, которые в большей мере, чем положения теории Т. Шмидта, соответствовали концепции статико-динамического баланса, поскольку позволяли представить в отчетности одновременно рыночную оценку объектов и финансовый результат не искаженный оценочными изменениями.

До настоящего времени достижения советской учетной практики не дошли. Современное российское законодательство сформировано в процессе сближения с МСФО и сегодня в бухгалтерском учете можно увидеть только отдельные элементы, соответствующие теории органического баланса. Такие, например, как правила раскрытия информации о результатах переоценки внеоборотных активов, предполагающие противопоставление сумме дооценки активов особого вида капитала — добавочного капитала. Основа этих правил определена концепцией поддержания капитала.

Кондратюк О. М.,
*канд. экон. наук, доцент кафедры обліку і аудиту,
Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Криворізький національний університет»*

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КЛЮЧОВИХ ФАКТОРІВ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КОРПОРАЦІЙ

Бухгалтерський облік у корпораціях на сьогодні являє собою штучно створену та контрольовану оригінальну інформаційну технологію, здатною трансформувати бухгалтерську інформацію у різні формат залежно від цілепокладання користувачів,

створювати образ діяльності і фінансового стану компанії за заданими параметрами, слугувати фундаментальною основою для прийняття корпоративних рішень. Бухгалтерський облік досяг такого статусу еволюційним шляхом, адаптовуючись під впливом різних факторів розвитку: змін прийомів реєстрації, і як наслідок носіїв інформації, розвиток продуктивних сил суспільства, науковий прогрес в різних галузях знань, нормативне регулювання, глобалізація економіки та ін. Ключові фактори розвитку бухгалтерського обліку залишаються не систематизованими незважаючи на фундаментальні наукові дослідження щодо бухгалтерського обліку корпорацій (або груп взаємопов'язаних підприємств), виконаних як вітчизняними (Брадул А.М., 2010 р., Житний П.Є., 2009 р., Костюченко В.М., 2008 р., Пилипенко О.І., 2010 р., ін.), так і зарубіжними (Диппаза С.А., 2003 р., Кузьмішкіна Л.А., 2011 р., Леонтьев С.Ю., 2011 р., Метьюс М.Р., 1999 р., Экклз, Р.Дж., 2003 р., Сапожникова Н.Г., 2008 р., Юрьєва Л.В., 2010 р., Солоненко А.А., 2012 р., ін.) вченими. Систематизація ключових факторів розвитку бухгалтерського обліку корпорацій поглиблює теорію бухгалтерського обліку, уможлиблює накопичення і осмислення нових економічних знань.

Дослідження генезису бухгалтерського обліку корпорацій дозволило виділити його ключові фактори. Зміна прийомів реєстрації полягає у трансформації уявної реєстрації інформації в реєстрацію на паперових носіях, сьогодні — комп'ютеризація облікових робіт, реєстрація облікової інформації в електронних базах даних. Відбулися зміни в регістрах, збільшилась їх кількість та інформативність. З'явилися і розвинулися корпоративні інформаційні системи і технології.

Розвиток продуктивних сил суспільства обумовив виникнення корпоративної власності, що потребувало від звітності підвищення інформативності та збільшення кількості і якості форм її представлення (первісно використовувались тільки внутрішні звітні форми), від бухгалтерського обліку — однотипності його ведення для групи підприємств галузі. Поступово відбулося виникнення різних видів бухгалтерського обліку.

Наслідком наукового прогресу є виникнення в облікових регістрах і звітності таких об'єктів обліку, як наприклад, ділової репутації, об'єктів природокористування, трансакції, виникає можливість множинності оцінки облікових об'єктів. У теорії бухгалтерського обліку розпочинається дослідження факту його взаємодії з психологією, адже виробництво і сприйняття інформації здійснюється людьми з різним рівнем освіти, професіоналізму, поінфор-

мованості та психологічних типів. Дослідження психологічних аспектів у бухгалтерському обліку підіймає бухгалтерський облік на нову щаблю еволюції наукових знань і надає їм нової якості.

Нормативне регулювання стосовно бухгалтерського обліку корпорацій розпочалося з прийняттям Законів про банкрутство, рестрацію акціонерних товариств, про компанії, про обмежену відповідальність та ін. у період 1817—1900 рр. Законодавча база ведення бухгалтерського обліку є нестабільною; відбуваються зміни, доповнення, виключення та прийняття нових нормативних документів. За кількістю податків, які сплачувалися національними підприємствами, Україна посідала у 2011 р. 1 місце. Вражаюча кількість податків, зростаюча кількість і швидкість змін нормативної бази ускладнює роботу бухгалтерської служби та ставить під сумнів законність усіх господарських операцій будь-якого підприємства в Україні. Така ситуація обумовлює необхідність удосконалення системи регулювання бухгалтерського обліку в Україні.

Глобалізація порушила адміністративні кордони та відкрила вільний рух капіталів, робочої сили, інформації, знань, уможливила утворення нових форм бізнесу. За таких умов підвищуються вимоги до інформації, що відображає стан і результати діяльності корпорацій. Формат надання звітності змінюється через нову філософію оцінки фінансових результатів, зміст якої полягає в інтеграції головних фінансових показників з нефінансовими, публікування звітності на базі інтернет-платформи (формат XBRL — розширювана мова фінансової звітності (Business Reporting Language), формування сегментарної звітності. Основною властивістю корпоративної звітності стає її публічність, повнота, оперативність, дозволяючи зацікавленим користувачам формувати розширений образ господарської діяльності компанії і фінансових результатів. Застосування інтернет-ресурсу пришвидшує отримання інформації зовнішніми користувачами та полегшує доступ до власної інформації за наявності налагодженої внутрішньої інформаційної системи і процедур доступу. В результаті посилюється значення інформаційної функції звітності, чим забезпечується ефективність конкуренції на ринку капіталу. Облікова інформація перетворюється у виробничий фактор, котрий раціоналізує використання капіталу. Таким чином, глобалізацію, з одної сторони, пропонується розглядати як джерело нових можливостей у бухгалтерському обліку, його наповнення, з іншої — як конфлікт міжнародних і національних інтересів в обліковій сфері. Під впливом глобалізації бухгалтерський облік у корпораціях розвивається за напрямом гармонізації, стандартизації, реформування системи регулювання в обліковій сфері.

Бухгалтерський облік корпорацій знаходиться у процесі постійного розвитку, удосконалюється та адаптується до вимог часу. Визначення і дослідження факторів та напрямів його розвитку розширює економічні знання і надає їм нової якості.

Коршикова Р. С.,
канд. екон. наук, доцент
кафедри обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДОЧІРЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В НОРМАТИВНІЙ БАЗІ УКРАЇНИ

В економічній літературі та законодавчій базі різних країн дочірні підприємства визначаються по-різному. Так, наприклад, відповідно до законодавства Великобританії компанія є дочірньою по відношенню до іншої, якщо ця інша володіє більше ніж половиною номінальної вартості її акціонерного капіталу або має в ній якусь кількість акцій та контролює склад ради її директорів. Цивільний кодекс Російської федерації визначає дочірнім підприємством господарське товариство, якщо інше (основне) господарське товариство в силу переважної участі в його статутному капіталі, або у відповідності із укладеною між ними угодою, або іншими способом має можливість визначати рішення, що приймаються таким товариством.

У законодавстві України існує кілька підходів до визначення дочірнього підприємства, які висвітлюють різні аспекти цього поняття. Так, в Указі Президента України «Положення про холдингові компанії, що створюються в процесі корпоратизації та приватизації» від 11.05.1994 р. № 224/94 дочірнім підприємством вважався господарюючий суб'єкт, контрольним пакетом акцій якого володіє холдингова компанія. Згідно з Господарським кодексом України дочірнім визнається підприємство, якщо воно пов'язане з іншим підприємством на умовах вирішальної залежності. Така залежність виникає, якщо між ними встановлюються відносини контролю-підпорядкування за рахунок переважної участі контролюючого підприємства в статутному фонді та/або загальних зборах чи інших органах управління іншого (дочірнього) підприємства, зокрема завдяки володінню контрольним пакетом акцій. Дочірнє підприємство як одна із організаційно-